

Józef Jurek

Dr hab. Józef Jurek, prof. UAP
Urodzony w 1952 roku w Kamiennej Górze, w latach 1971-1976 studiował w PWSSP w Poznaniu na kierunku architektura wnętrz. W 1976 roku obronił dyplom magisterski w zakresie projektowania architektury wnętrz w pracowni prof. Jerzego Schmidta. Od 1977 roku zatrudniony w PWSSP (obecnie UAP). W roku 1987 obronił pracę doktorską, w 1996 – pracę habilitacyjną, w 2002 uzyskał tytuł profesora sztuk plastycznych. Obecnie kierownik Pracowni Architektury Wnętrz III. W latach 1997-2010 profesor WSSU w Szczecinie oraz w latach 2004-2007 w ASP we Wrocławiu. Założyciel, a następnie, w latach 1995-1999, kierownik Zakładu Techniki Przekazu Projektowego w poznańskiej ASP. W latach 2002-2011 kierownik studiów niestacjonarnych na Wydziale Architektury i Wzornictwa. Od 2011 dziekan Wydziału Architektury Wnętrz i Scenografii UAP. Autor wielu projektów wnętrz użyteczności publicznej w kraju i za granicą. Uczestnik wystaw krajowych i międzynarodowych. Członek komitetu naukowego i stały uczestnik Międzynarodowego Sympozjum Naukowego MEDEA w Grecji.

Dziewięćdziesiąt lat kierunku architektura wnętrz w poznańskiej uczelni artystycznej

We wrześniu 1927 roku, z inicjatywy ówczesnego dyrektora Państwowej Szkoły Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego w Poznaniu Karola Maszkowskiego, utworzono Wydział Architektury Wnętrz. Program nauczania na Wydziale w dużej mierze wywodził się z idei Bauhausu (1919), opartej na tworzeniu nowoczesnej architektury funkcjonalnej, integralnie związanej z innymi dziedzinami sztuk. Architektura wnętrz jako sztuka kształtowania przestrzeni włączona została w obszar sztuk plastycznych. Budowanie takiego programu było możliwe, od 1919 roku bowiem istniały już w nowo powstałej szkole kierunki: malarstwo, witraż, grafika, rzeźba, ceramika i tkanina artystyczna („textyl”¹). Karol Maszkowski tak pisał o konieczności powołania architektury wnętrz: „Architektura skupia w sobie wszystkie gałęzie sztuki stosowanej, która im daje środowisko i miejsce dla ich bytowania. Każdy przedmiot sztuki wypełnia jakieś miejsce a więc musi być w harmonii z otoczeniem”². Przez następne lata – w okresie międzywojennym – architektura wnętrz osiągała coraz wyższy poziom, nie tylko w obszarze zagadnień technicznych, ale przede wszystkim artystycznych, mieszczących się w trendach sztuki współczesnej na świecie. Stała się tym samym jedną z dziedzin sztuk plastycznych.

» 1 K. Maszkowski. *O potrzebie i konieczności istnienia specjalnego Wydziału Archit. Wnętrz w szkołach sztuki stosowanej. W jakim zakresie i w jaki sposób wydział ten w tego typu szkołach powinien być prowadzony*, „Barwa i Rysunek” 1932, r. V, nr 2, s. 12 (cyt. za J. Mulczyński, *Poznańska Zdobnicza – Historia Państwowej Szkoły Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego w Poznaniu w latach 1919-1939*, ASP w Poznaniu, Poznań 2009, s. 371).

» 2 *Ibidem*, s. 9.

Kierunek architektura wnętrz reaktywowany został tuż po II wojnie światowej. Następnie, w trakcie kształtowania się nowych struktur w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych, Wydział Architektury Wnętrz jako samodzielna jednostka organizacyjna zaczął formalnie funkcjonować od 1950 roku. Pierwszym dziekanem, którego należy uznać za twórcę Wydziału Architektury Wnętrz w powojennym okresie, był profesor Jan Ciesliński – architekt poznański. Jego wizja programowa, a także pedagogów, którzy tworzyli architekturę wnętrz na wydziale, oraz wyznawana przez nich idea syntezy sztuk wynikająca z tradycji Bauhausu, budowały nowoczesny kierunek. Rozwój kierunku architektura wnętrz był permanentny. Nowe technologie, nowe zapotrzebowania, aspiracje współczesnych odbiorców i użytkowników oraz ambicje pedagogów, prowadziły do powstania na Wydziale Architektury Wnętrz nowych specjalności z zakresu projektowania wystaw, mebla, wzornictwa, scenografii i ubioru.

W całym dziewięćdziesięcioletnim okresie istnienia kierunku Wydział Architektury Wnętrz zmieniał strukturę i nazwy. „Reorganizacja Wydziału Architektury i Wzornictwa spowodowała, że na podstawie uchwały nr 80/2010/2011 z dnia 13 czerwca 2011 roku, Senat Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu powołał do życia nowy wydział – »Architektury Wnętrz i Scenografii«. Z dniem 1 października 2011 roku Wydział rozpoczął swoją działalność. Historia zatoczyła koło – Architektura Wnętrz wróciła do dawnej nazwy Wydziału, a Scenografia dopełnia tę nazwę”³.

Nie zapominając o tradycji i dorobku lat minionych, obecnie kierunek architektura wnętrz w swoim programie kształcenia kładzie szczególny nacisk na wykorzystanie zdobyczy intelektualnej i technicznej współczesnej cywilizacji, dbając jednocześnie o poszanowanie tradycji i wartości estetycznych, wypracowanych w całym rozwoju polskiej kultury, architektury i sztuki.

Idea integracji pomiędzy różnymi dyscyplinami sztuki zawsze była obecna w programach nauczania o architekturze na wydziale, ale szczególnie obecność ta była widoczna po reformie strukturalnej w latach osiemdziesiątych, dokonanej przez ówczesnego rektora prof. Jarosława Kozłowskiego⁴. Reforma spowodowała, iż studenci kierunku architektura wnętrz mogli w sposób swobodny korzystać z wszystkich pracowni artystycznych w uczelni, uzupełniając swoje wykształcenie o obszar działań artystycznych w połączeniu z architekturą i architekturą wnętrz jako sztuką kształtowania najbliższego otoczenia człowieka. Różne osobowości profesorów prowadzących dzisiaj pracownie i przedmioty, ich zróżnicowany program,

» 3 J. Jurek. *Wydział Architektury Wnętrz i Scenografii UAP 2011-2014*, UA w Poznaniu, Poznań 2014, s. 4.

» 4 J. Stankowski. *Wydział Architektury Wnętrz i Scenografii UAP 2011-2014*, UA w Poznaniu, 2014, s. 9.

pozwalają na wybór przez studentów szerokiego spektrum tematów, wyzwalających kreatywność z jednoczesną możliwością osiągnięcia przez nich ogólnej wiedzy humanistycznej oraz wyspecjalizowanej – zawodowej. Nasz program kształcenia na kierunku odbiega obecnie od tradycyjnego myślenia w projektowaniu wnętrz jako działania w przestrzeni zamkniętej. Podejmowane są bowiem studia projektowe w obszarze przestrzeni wystawienniczych oraz projektowania wnętrz w przestrzeni miejskiej (place, ulice, podwórka miejskie).

W każdym działaniu najważniejszy jest człowiek. Ze szczególną intensywnością relacja człowiek – przestrzeń objawia się w otoczeniu architektonicznym. Z jednej strony, w sposób realny i namacalny sprawdza się fakt, iż człowiek emanuje, artykułuje i określa otaczającą go przestrzeń, nadaje jej sens i wyraz. Z drugiej zaś strony, uderzający jest wpływ przestrzeni na człowieka, na jego zachowanie i sposób bycia, rodzaj i charakter ekspresji. Dlatego na kierunku architektura wnętrz szczególną uwagę przywiązuje się do organizacji funkcji danego założenia oraz do formy projektowanego wnętrza. Bardzo ważnym elementem w projektowaniu jest osiągnięcie u odbiorcy swego rodzaju emocji, która, jak się wydaje, jest podstawowym elementem w odbiorze przestrzeni architektonicznej, zarówno tej wewnętrznej, jak i zewnętrznej. W teorii mówi się nie tylko o przestrzeni rozumianej jako wymiar myśli czy percepcji, ale również jako wymiar ludzkiego bytu. W książce *Bycie, przestrzeń i architektura* Christian Norberg-Schulz mówi o „przestrzeni egzystencjalnej”, w której „zachodzą związki między człowiekiem a jego otoczeniem”⁵, są więc procesem dwustronnym, prawdziwą interakcją. Dlatego uważam, że wszystko, co mówimy o architekturze, o przestrzeni obserwowanej z zewnątrz, dotyczy w równej mierze tego, co wewnętrzne, co jest jakby w „sercu architektury”. Konkretnym, fizycznym aspektem tego zagadnienia jest „przestrzeń architektoniczna”, która w szczególnie sposób została potraktowana w obecnym programie kształcenia na kierunku architektura wnętrz, który skierowany jest do przyszłych projektantów – artystów, ludzi świadomych, kreatywnych, otwartych na nowe idee i wyzwania – zarówno w architekturze, jak i w sztuce.

Mijały lata, zmieniały się warunki gospodarcze i polityczne, ideologie, idee, zmieniały się również programy nauczania – także w naszej uczelni. Zmieniali się ludzie. Jedni odchodzili, zostawiając swoje dziedzictwo, drudzy przychodzili często z innym, odmiennym pojmowaniem świata i wartości. Jedno było niezmiennie – odczuwanie przez człowieka przestrzeni, a w szczególności przestrzeni architektonicznej, w której przyszło mu żyć. Rozwój myśli i idei, nasze pojmowanie znaczenia architektury w przestrze-

» 5 Ch. Norberg-Schulz, *Bycie przestrzeń i architektura*, przekł. B. Gadomska, Wydawnictwo Murator sp. S o.o., Warszawa 2000, s. 14.

ni życiowej, w tym również znaczenie architektury wnętrz, kształtowało się w naszej uczelni już od 1927 roku, aż do czasów nam współczesnych.

Mając na uwadze zarówno niezwykle osiągnięcia pedagogów i artystów tworzących kierunek, jak również duże osiągnięcia studentów i absolwentów architektury wnętrz w tym okresie, Rada Wydziału Architektury Wnętrz i Scenografii powzięła decyzję, aby rok akademicki 2017-2018 stał się rokiem jubileuszowym dla kierunku architektura wnętrz na Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu. Uchwalono, że dla uczczenia tak wzniosłej rocznicy zorganizowany zostanie szereg wydarzeń, których kulminacyjnym punktem będzie ogólnopolska konferencja naukowa.

Wyżnymi elementami miały również być wystawy i warsztaty organizowane w ciągu całego roku akademickiego 2017-2018.

Powołano komitet organizacyjny i naukowy Konferencji w składzie:

Prof. dr hab. Józef Jurek – dziekan Wydziału Architektury Wnętrz i Scenografii

Prof. dr hab. Eugeniusz Matejko

Prof. dr hab. Janusz Stankowski

Dr hab. Piotr Machowiak, prof. UAP

Dr hab. Konstancja Pleskaczyńska, prof. UAP

Dr hab. Piotr Sudak, prof. UAP

Dr hab. Marta Weronika Węclawska-Lipowicz, prof. UAP

Sekretarz:

Mgr Rozalia Świtalska, as.

Zakres tematyczny Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej PRZE-STRZENIE WEWNĘTRZNE miał obejmować zagadnienia związane z architekturą wnętrz w różnych aspektach: jako dziedzina sztuki z jej trendami, aspiracjami, ograniczeniami, eksperymentem; jako odpowiedź na współczesne zmiany społeczne, ale również jako kierunek kształcenia z jego wyzwaniami, możliwościami i oczekiwaniami. Konferencja odbyła się 16-17 kwietnia 2018 roku w Atrium Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu.

Patronat honorowy objął prof. dr hab. Wojciech Hora, rektor Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu.

Komitet honorowy konferencji stanowili dziekani sześciu publicznych uczelni artystycznych w Polsce:

– prof. ASP dr hab. Beata Gibała-Kapecka, dziekan Wydziału Architektury Wnętrz ASP w Krakowie;

– prof. ASP dr hab. Bazyli Krasulak, dziekan Wydziału Architektury Wnętrz ASP w Warszawie;

- prof. ASP dr hab. Tadeusz Pietrkiewicz, dziekan Wydziału Architektury Wnętrz i Wzornictwa ASP w Gdańsku;
- prof. ASP dr hab. Urszula Smaza-Gralak, dziekan Wydziału Architektury Wnętrz i Wzornictwa ASP we Wrocławiu;
- dr hab. inż. arch. Andrzej Wachowicz, dziekan Wydziału Wzornictwa i Architektury Wnętrz ASP w Łodzi;
- dr Katarzyna Utecht, dziekan Wydziału Sztuk Wizualnych Akademii Sztuki w Szczecinie.

Dla uświetnienia konferencji i dziewięćdziesiątej rocznicy kierunku architektura wnętrz zaproszono jako honorowych gości wybitnych architektów, architektów wnętrz i artystów z kraju oraz zagranicy.

Gośćmi honorowymi konferencji byli:

- Pierre Barillot – Francja, referat *Dzieląc się marzeniami*;
- Wojciech Grabianowski – Niemcy, referat *Architektoniczny pomost między dwoma krajami – Niemcami i Polską*;
- Mirosław Nizio – Polska, referat *Muzea narracyjne i pomnik pamięci. Powiązanie projektu ekspozycji z architekturą w realizacjach Nizio Design International*;
- prof. Tsutomu Nozaki – Japonia, referat *Tendencje designu w architekturze wnętrz Japonii*;
- dr hab. Jan Sikora – Polska, referat *Przestrzeń kulturalna – przestrzeń do uprawiania życia*.

Ponadto w konferencji udział wzięło 27 prelegentów reprezentujących wydziały i uczelnie w Polsce:

- Wydział Architektury i Wzornictwa, Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku,
- Wydział Architektury Wnętrz i Scenografii, Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu,
- Wydział Sztuk Wizualnych, Akademia Sztuki w Szczecinie,
- Wydział Architektury i Wzornictwa, Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu,
- Wydział Wzornictwa i Architektury Wnętrz, Akademia Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi,
- Instytut Historii Sztuki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
- Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,

- Wydział Edukacji Artystycznej i Kuratorstwa, Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu,
- Wydział Malarstwa i Rzeźby, Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu,
- Wydział Socjologiczno-Historyczny, Instytut Filozofii, Uniwersytet Rzeszowski,
- Wydział Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska, Instytut Architektury i Urbanistyki, Politechnika Łódzka,
- Wydział Architektury, Politechnika Poznańska,
- Instytut Kultury Polskiej, Uniwersytet Warszawski,
- Wydział Architektury, Sopotcka Szkoła Wyższa,
- Wydział Architektury i Wzornictwa, Katedra Scenografii, Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu,
- Filologiczne Studia Doktoranckie, Uniwersytet Gdański.

Wygłoszone przez przedstawicieli poszczególnych uczelni referaty zostały zaprezentowane w niniejszym specjalnym wydaniu czasopisma „Zeszyty Artystyczne”. Są to teksty, które odpowiadają na zagadnienia zaproponowane przez komitet naukowy.

Konferencji w Sali Atrium Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu towarzyszyła wystawa, mająca na celu przybliżenie dorobku obejmującego cały okres istnienia kierunku, począwszy od Państwowej Szkoły Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego, po Uniwersytet Artystyczny dzisiaj.

Przygotowana prezentacja multimedialna ukazywała spektrum podejmowanej na przestrzeni lat problematyki, realia epok i zróżnicowanie osobowości środowiska, ubogacające jego historię. Zaprezentowano archiwalne i współczesne osiągnięcia studentów oraz projekty i realizacje ich nauczycieli powstałe w ramach Zakładu Doświadczalnego czy fenomenu „poznańskiej szkoły mebla”. Wystawa graficznie opracowanych portretów na banerach wiszących w przestrzeni Atrium była okazją do przywołania tradycji i hołdem dla nieżyjących nestorów, którzy tworzyli, rozwijali i kształtowali kierunek architektura wewnątrz przez dziewięćdziesiąt lat jego istnienia. Autorami projektu, kuratorami i wykonawcami wystawy byli: dr Piotr Barłóg i mgr Robert Gruszewski oraz mgr Marta Brennenstuhl-Bludnik. Zrealizowana w ten sposób ekspozycja miała charakter wspólnej wypowiedzi wszystkich pedagogów obecnie tworzących kierunek – była zarówno podsumowaniem naszych aktualnych osiągnięć artystycznych i projektowych, jak również oferty dydaktycznej proponowanej nowym pokoleniom studentów.

Kolejna wystawa – *Miejsca Poznania* w Galerii R20 przy ul. Ratajczaka 20 w Poznaniu, jedna z cyklu wystaw w ramach obchodów jubileuszu, prezentowała prace studentów z Katedry Architektury Wnętrz do-

tyczące naszego miasta. Kuratorami tej wystawy byli: prof. UAP dr hab. Piotr Machowiak i dr Emilia Cieśla.

Natomiast na wystawie w Galerii „Słodownia” w Starym Browarze w Poznaniu prezentowano prace pedagogów i studentów z kierunku architektura wnętrz i kierunku scenografia wraz z projektami ubioru i kostiumu teatralnego. Wystawa była retrospektywą aktualnego dorobku projektowego i artystycznego pedagogów i studentów na obydwu kierunkach.

Projektantami ekspozycji byli: prof. dr hab. Eugeniusz Matejko i prof. UAP dr hab. Piotr Machowiak, natomiast kuratorami zostali: prof. UAP dr hab. Katarzyna Podgórska-Glonti i prof. UAP dr hab. Piotr Machowiak.

Współpracowały: dr Emilia Cieśla, mgr Marta Wyszńska, dr Ewa Mróz.

Dziękuję w tym miejscu Katedrze Scenografii i Katedrze Ubioru za piękne włączenie się w obchody rocznicowe architektury wnętrz.

Wszystkim projektantom i kuratorom wystaw pragnę serdecznie podziękować, również tym pedagogom i asystantom, którzy wykazali wielką pomoc przy realizacji wszystkich wystaw.

Pragnę podziękować całemu komitetowi organizacyjnemu i naukowemu; przede wszystkim Pani prof. UAP dr hab. Konstancji Pleskaczyńskiej za jej niezwykle zaangażowanie i poświęcenie, za opiekę merytoryczną i przebieg całego przedsięwzięcia. Praca Pani profesor była nieoceniona, budziła wielki podziw uczestników, zaproszonych gości, pedagogów, nie tylko z Wydziału Architektury Wnętrz i Scenografii, ale z wielu innych wydziałów naszej uczelni. Podziękowania kieruję również do asystentki Pani mgr Rozalii Świtalskiej za wyjątkowe wsparcie dla Pani profesor i całego zespołu. Szczególne podziękowania należą się studentom za uczestnictwo, a studentom wolontariuszom za pomoc przez cały czas trwania konferencji. Serdeczne podziękowania kieruję również do Działu Promocji Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu.

Niezwykle ważnym elementem obchodów dziewięćdziesięciolecia naszego kierunku było wydanie monografii *Poznańska Szkoła Architektury Wnętrz 1927-2017*, której redaktorem naukowym była Pani prof. UAP dr hab. Marta Weronika Węclawska-Lipowicz, kierownik Katedry Architektury Wnętrz. Publikacja jest próbą spojrzenia na historię poznańskiej uczelni artystycznej od czasów jej powstania w roku 1919, do czasów nam współczesnych, ze szczególnym naciskiem na kierunek architektura wnętrz. Obchodzona rocznica, jak pisze autorka: „Prowokuje do spojrzenia wstecz dla odczytania terażniejszości i spoglądania ku przyszłości. Świadomość »skąd przychodzimy« określa nasze »kim jesteśmy«, a to w pewnej mierze warunkuje odpowiedź na pytanie »ku czemu zmierzamy«”⁶.

» 6 M.W. Węclawska-Lipowicz, *Poznańska Szkoła Architektury Wnętrz 1927-2017*, UA w Poznaniu, Poznań 2018, s. 9.

Następnym wydawnictwem poświęconym dziewięćdziesiątej rocznicy powstania kierunku architektura wnętrz – który oddajemy do rąk czytelnika – jest zbiór wykładów wygłoszonych podczas konferencji, zredagowanym przy współudziale pracowników Wydziału Edukacji Artystycznej i Kuratorstwa Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu. Szczególne podziękowania należą się w tym miejscu Pani Dziekan prof. UAP dr hab. Izabeli Kowalczyk za współpracę, Pani prof. UAP dr hab. Konstancji Pleśkaczyńskiej oraz Pani dr Aleksandrze Paradowskiej za ich olbrzymi wkład w powstanie tej publikacji. ●

Zapraszam do lektury.

